

(LAPOK RÉGI ÉS ÚJ TÖRTÉNETÉBŐL)

6.

A Várnegyed utcái a századok során az egykori, középkori házak alapjaira épültek, az utcák vonala megegyezik a 600–700 év előttivel. A kapuk, ha a legtöbb nem is az eredeti már, olyan szélesek, mint akkor, amikor még a céhbeli cinöntők, kerékgyártók, sarkantyúkésztők, tűcsinálók, gyapjúverők, serfőzők megrakott szekerei álltak be az udvarokba. (Állítólag az ötvösök voltak a legjobb módúak, mert ők rendszeresen dolgoztak

(Örködnek is a Vár történelmi múltjának, stílusának tisztaságán.) Itt, az annyit emlegetett társadalmi tulajdon védelme is erősebb. Azt se bánják, hogy olykor rájuk sütik: túlságosan is lokálpatrióták. A focizó gyerekekre, akik a frissen festett falra rugóssák a labdát, rászólnak a lakók.

Még az is nagy felháborodást keltett legutóbb, amikor az egyik újonnan odaköltözött vállalat két teherautónyi fenőfát szállította Várba, és beültette azokkal a vállalat udvarát. Fenőfa a Várban? Merénylet a hagyomány ellen! Persze most már nem lehet a fákat kirángatni, de a jövőben majd eberebbek lesznek...

A lakók is javasolnak

Régi lakók, új lakók? Beszélnek egy idős, valaha „felsőbb körökhöz” tartozó házaspárról, akik ott láthatók minden társadalmi munkán. Új lakók? Olyan is sok van, és még több, aki az szeretne lenni. Úgy tudom, egy lakónegyedet sem ostromolnak ennyi kérelemmel.

Az emberek ismerik egymást. Akár falun. És az üzletekben nincs olyan tülekedés, ezt megfigyeltem hosszabb nézdegélés alatt, sőt előreengedik egymást az emberek, aki nem hiszi, rucanjon fel egy vári közérthe.

A várbeliek nemcsak a fenőfák jelenlétét kifogásolják, hanem azt is — de ezt már itt-ott eredményesen —, hogy például az Uri utca burkolata túlságosan modern, nem ide illő. Igazuk volt. Ez volt a tandíj, s most már az utcák kövezése is jobban alkalmazkodik a különböző építészeti stílusokhoz. Egyes új épületeket nem tartanak ideillőnek.

Szabó Sándor pénzügyi tisztviselő, a fáradhatatlan helytörténész például nehezményezi: — Miért kellett a Bástyá sétány és a Fehérvári rondella között betonhidat építeni?

Amit a felszabadulás után évekig hiányoltak: a muzsika. A muzsika szorosan hozzátartozott az egykori életformához, mintegy aláfestette a középkori vár hangulatát. Ma sem hiányozhat a Várból. S újabban már nem is hiányzik.

Mátyás, Beethoven, zenélőudvar

Galeotto, Mátyás bizalmasa jegyezte fel: „Az énekesek sokasága hazai nyelvén, lant szava mellett dalol a hősokról...”

A tudós Bonfini hangszereket sorol fel Mátyás udvarából: kürt,

fafúvó, húros és pengető hangszerek, dudák...

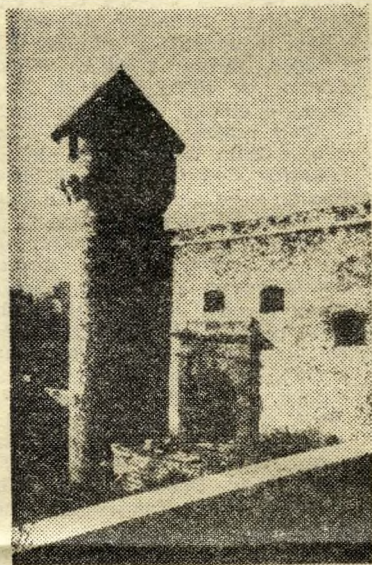
Beatrix királyné Rómából is szerződötett énekeseket... S ha már szóba került Róma: amikor a pápának hírül vitték, hogy Mátyásnak milyen kiváló énekkara van, a pápa is 24-re emelte a Sixtus-kápolna énekkarának taglétszámát...

Budán tartózkodott hosszabb ideig Pietro Bono, a középkor leghíresebb lantosa... A legnevesebb trombitás Dopsa Dömötör volt. II. Ulászló lovaggá ütötte Hoffhaymer Pált, a nagy orgonistát...

S átugorva századokat: Liszt Ferenc is volt a Vár lakója, Erkel Ferenc is, a Bánk bán melódiája itt született.

1800-ban közli a Magyar Kurír:

„A budai Theatrumban Concert tartatott, egy Beethoven nevű híres muzsikusa a Forte Pianon való mesterséges jádszása ál-

A helyreállított buzogánytorony

a királyi háznak.) Sok polgárnak volt szőlője, bora, a szekereken gyakran a hordókat szállították. Mellesleg a Várban laktak is szőlőmunkások, akiktől — mint a feljegyzések bizonyítják — a polgárok nagyon tartottak: ismeretes, hogy Hunyadi László kivégzését akkorra időzítették, amikor a szőlőmunkások éppen a hegyekben dolgoztak; nyilván attól félték, hogy kiszabadítják.

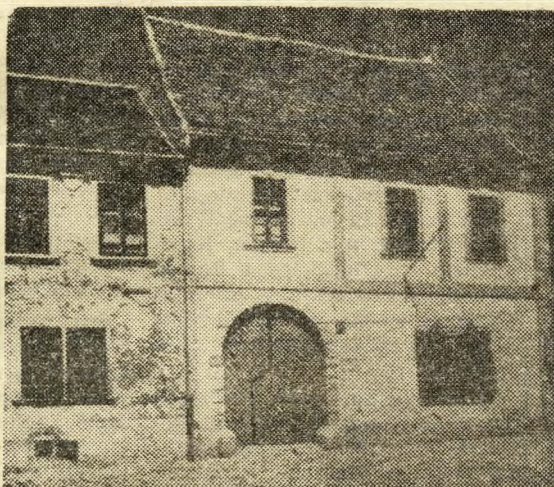
Minek ide fenőfa?

Mint óriási múzeumban élnek itt az emberek. Ablakaik tavasztól késő őszig tárva, a járókelők kíváncsian tekingetnek befelé... Pedig, hogy egész őszinték legyünk, a lakások ablakait sok helyütt csak azért tartják nyitva, mert a lakás nedves...

Mint már említettem, létezik a Várbarátok Köre. De aki itt lakik, s nem tagja a körnek, az is többnyire várbarát, sőt: várszerelmes. A várbeliek között sok az amatőr helytörténész, valóságos polihisztorok. Megismerkedtem építésszel és ingatlankezelő vállalati osztályvezetővel, akik képzett régészek, találkoztam „műemlékessel”, akinek a kisujjában vannak a jelenlegi beruházások adatai, gyógyszeressel, aki múzeumot rendez be.

Akik a várat „hivatalból” építik, jórészt várakók is lettek, lakást cseréltek még akkor is, ha új, várbeli lakásuk jóval kisebb és kevésbé egészséges.

A történelmi levegő ejti meg az embereket? Elsősorban az.

A Fortuna utca 17. sz. ház is romos volt.

Mátyás és Beatrix feltárt kútja

tal mindenkinek magára vonta figyelmességét.”

A telken, ahol a domonkoskolostor állt, a világháború előtt iskola volt, amelynek olyan híres énekkara volt, hogy nekik ajánlotta Kodály *Pünkösddől* című karát; egy próbájukon Toscanini is megjelent.

A többi között ilyen zenei hagyományai vannak a Várnak...

A Várszínház, amelyet valaha a sakkautomatájáról híres Kempen Farkas tervezett, s ahol Beethoven is hangversenyzett — és amelyben 1790-ben Kelemen László első magyar nyelvű színtársulata működött (az első magyar operát, a Béla futását is itt mutatták be) — az újjáépítés után kamaraszínház lesz.

De feléled a hagyományos vári zene is: először az úgynevezett Zenélőudvarban, az egykori Erdődy-palotában, aztán a Történelmi Múzeum udvarán. 1969 decembere óta a palota gótikus termében gyakorta reneszánsz zenekar hangversenyez. Nyáron orgonahangversenyek az evangélikus templomban, és zenekari estek a Halászbástyán, kúrthangverseny a Mátyás-templom tornyában, fúvószena a sétányon — egyszóval: nem hiányzik a zene sem.

György István

(Folytatjuk)